

Köy kanununun 16, 19 ve 21 nci maddelerini değiştiren 2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (I/144)

T. C.
Bařveکہlet
Kararlar müdürlüęü
Sayı : 6/2574

17 - V - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 12 - V - 1939 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Bařvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık veya yıllıkla köy sınırları içinde yapılacak köy işleri için salma yolu ile köylüden toplanacak paranın nisbet ve miktarı 442 sayılı köy kanununun 16 nci maddesinde gösterilmemiş olduğundan salmanın en yüksek haddini tayin maksadile 2 - VI - 1934 tarih ve 2491 sayılı kanunun birinci maddesile bu madde değiştirilmiş ve muaddel madde salınacak paranın köy adamları yıllıkları tutarının, şayet bu gibi adamlara para verilmiyorsa emsaline göre tahmin olunacak miktarını on mislini geçmeyeceği gösterilmiştir.

Bu maddede bahse mevzu olan köy kanununun 17 nci maddesine göre muhtar, imam, kâtib, korucu, sığırtmaç, danaçı ve emsali köyün aylıklı adamları korucu, sığırtmaç, danaçı gibilerin adedi ve verilen aylık ve yıllık ücret miktarları köylerin büyüklük ve küçüklüklerine göre değişmektedir.

Bu madde mucibince salma miktarı köy işlerini çevirecek köy adamlarının senelik ücretleri tutarının on misline kadar çıkarılabileceğine göre faraza teşkilât masrafı 2 000 lira olan bir köyde 20 000 liraya kadar salma yapılmasına cevaz vardır.

Aynı zamanda köylüye tarhedilecek salmanın azamî haddini tahdid etmemesi itibarile köy idarelerinin mükelleflere ağır yükler tahminine de imkân vermektedir. Bu halin memleket iktisadiyatı ve ferd istihsalâtı üzerinde yapacağı zararlı tesirleri önlemek maksadile mükelleflere tevzi edilerek salma miktarının tahdidi zarureti hâsıl olmuş ve bu maksadla bu lâyiha hazırlanmıştır.

Birinci madde ile gelirleri; köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıkla köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerini karşılayamıyan yerlerde en yüksek haddi 20 lirayı aşmamak üzere köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara köy ihtiyar meclisi kararile salma tevzi olunacaktır. Bu suretle mükelleflere ağır salma tevzii imkânları mutlak surette önlenmiş ve ferdin istihsal kudret ve kabiliyetinin her suretle sarsılmaması imkânları temin olunmuş olacaktır.

Köyde oturmıyıp da buralardaki emlak, arazi ve hayvanatı dolayısıyla köyle maddi, ticari alaka bulunan ve binnetice köy nimet ve hizmetlerinden istifade edenlerin de hisseleri nisbetinde köy masraflarına iştirak etmeleri prensib ve adalete muvafık olmakla beraber bu yüzden tahaddüs etmekte olan ihtilâfatın önlenmesi ve filen mevcut olan vaziyetleri teşrih ve tazvih cihetlerinden faydalı görülmek üzere aynı maddeye buna göre hükümler konmuştur.

İkinci madde ile muayyen haddi aşmıyacak nisbette yapılacak tevziat hizmet kadrosundaki köy adamlarının yıllık ücretlerini karşılayamadığı takdirde köy ihtiyar meclislerinin talebi ve valinin tasvibi üzerine bu gibi yerlerde salma haddinin bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilmesi esas kabul olunmak suretile tatbikatta tahaddüs edebilecek müşkülâtı önlemek imkânları derpiş olunmuştur.

Kanunlarla tayin ve tesbit edilerek köy idarelerine tahmil olunmuş bulunan mecburi işlerle köyün aylıklı adamlarının ücretlerinden maada hiç bir iş için salma salınmaması ve toplanan paraların bu işlerden maada her hangi bir hizmete tahsis ve sarfedilmemesi için de üçüncü maddeye hükümler konmuştur.

Salmalar şimdiye kadar muayyen bir had ile tahdid edilmediğinden mükelleflere ağır salmalar tarh ve tevzi edilebildiği gibi çok yerde tahakkukatı yapılmamakta, tevziatı deftere geçmemekte ve alâkadarlara tebliğ olunmamakta idi. Haksız ve gayri adil tevziatın düzeltilmesi için bir usul ve merci de gösterilmemişti. Lâyihanın 4 ve 5 nci maddeleri bu noksanların ikmali maksadile kaleme alınmıştır.

Salma mükellefiyetini aynen veya nakden ifa edemiyenlerin lüzum ve ihtiyaç halinde bedenen çalıştırılabilmesi için ihtiyar meclislerine salâhiyet verilmiştir.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye encümeni

Esas No. 1/144

Karar No. 15

29 - V - 1939

Yüksek Reisliğe

2491 sayılı kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine ve bazı hükümler ilâvesine dair Dahiliye vekilligince hazırlanan ve Yüksek Meclise arzı İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılan kanun lâyihasının gönderildiğini bildiren 17 Mayıs 1939 tarihli ve 2574 numaralı Başvekâlet tezkereci, Encümenimize tevdi buyurulduğundan Dahiliye vekili hazır bulunduğu halde okundu ve müzakere olundu:

Bazı köy bütçelerindeki salma miktarının, o köy halkının kaldıramıyacağı derecede ağır olduğu

hakkında vakit vakit işitilen şikâyetlere karşı ittihaz edilmiş bir vergi hafifletmesi mahiyetinde bulunan lâyiha, umumiyet itibarile varid ve köy halkının menfaatlerine muvafık görüldü.

Köy kanununun esas maddesinde, salma suretile alınacak köy parasının nisbeti ve miktarı tasrih edilmemiş olduğu için 2491 numaralı kanunda, köy adamlarının yıllıkları tutarının on

misli, köy parasının son haddi olmak üzere tayin kılınmış idi. Bu kanunun tedvininden sonra bir köyün ihtiyacını tatmin bakımından bu ölçünün uygun olduğu görülmüşse de; köylünün tahammül kabiliyeti bakımından zararlı olduğu anlaşıldığından «on misil» ölçünün değiştirilmesi lüzumlu görülmüştür.

Lâyihanın mucib sebepleri arasında zikredildiği üzere köylülere tevzi edilecek salma miktarının son haddini gösterecek bir ölçü tayini mukatazi bulunmuştur.

İşbu ölçünün, vasıtasız vergilere göre tesbit edilecek bir nisbet üzerinden tayini düşünülebilirse de; bu vergiler her zaman şahsın malî kudretini gösteren doğru bir matrah olmayacağı için köylerimizde oturanların vasatî gelirleri olmak üzere Hükümetçe münasib görmekte olan azamî 20 liranın sabit bir had olmak üzere kabulü muvafık görüldü. Şu kadar ki, bu paranın köylüye

malî kudretleri gözetilmeksizin mütesaviyen tevzi edilmesi gibi bir adaletsizliğe de meydan verilmek üzere maddeye « her şahsın hal ve vaktine göre » kaydı ilâve edildi.

Bu 20 liranın, köy işlerini karşılamayacak bir miktarda kalması halinde tevellüd edebilecek mahzurları da karşılamak maksadile teklif edilen salmanın 40 liraya kadar tezyid edilmesi hakkındaki tedbir dahi muvafık görülmüş ve fakat bu hususta ilk kararı verecek olan köy ihtiyar meclîsinin bu kararı esbabı mucibeye istinad ettirmesi için 2 nci maddeye « köylülere tevzi miktarını gösteren hesap listesine müstenid » kaydı ilâve edilmiştir.

Lâyihanın muhtevi bulunduğu diğer maddeler, salmanın ancak mevzu bulunduğu işlere sarfedilmesini ve mazbut bir şekilde yapılmasını temin etmek ve köylüye itiraz hakkı vermek maksadlarına matuf bulunması itibarile aynen kabul edildi.

Köy kanununun tatbikına Adliye ve Dahiliye

vekillerinin memur olmalarına mebni lâyihanın 8 nci maddesine Adliye vekili de ilâve edilmiştir.

Umumî Heyetın tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Resliğe sunuldu.

Dahiliye E. Reesi	R. V.	M. M.
Tekirdağ	Çoruh	Mardin
C. Uybâdın		Edib Ergin
Kâtib		
Yozgad	Ankara	Bursa
Z. Arkant	Fevzi Daldal	F. Güvendiren
Bursa	Çanakkale	Edirne
Fazlı Güleç	H. Ergeneli	O. Şahinbaş
Erzurum	Erzurum	Giresun
Z. Soydemir	N. Elgün	M. Akkaya
		M. R. Mimaroglu
Kars	Kayseri	Konya
Z. Orhun	N. Toker	Şevki Ergun
Malatya	Samsun	Sivas
Emrullah Barkın	Z. Durukan	Mitat Ş. Bleda
	Zonguldak	
	İ. E. Bozkurt	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

2491 sayılı kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıkla-rile köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerine yetmezse :

En yüksek haddi 20 lirayı aşmamak üzere köy ihtiyar meclisi kararile köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara salma salmır.

MADDE 2 — Yukarıdaki maddede tesbit edilen had dahilinde tahakkuk ettirilen salma yekûnunu köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının ücretlerini karşılamağa kâfi gelmezse bu gibi yerlerde köy ihtiyar meclisinin kararı ve valinin tasvibi üzerine salma miktarının bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilebilir.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

2491 sayılı kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine ve mezkûr kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 2491 sayılı kanunun birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Köy gelirleri, köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının aylık ve yıllıkla-rile köy sınırları içinde yapılacak mecburî köy işlerine yetmezse :

En yüksek haddi yirmi lirayı aşmamak üzere herkesin hal ve vaktine göre köy ihtiyar meclisi kararile köyde oturanlara ve köyde maddî alâkası bulunanlara salma salmır.

MADDE 2 — Yukarıdaki maddede tesbit edilen had dahilinde tahakkuk ettirilen salma yekûnunu köy işlerini gören köyün aylıklı adamlarının ücretlerini karşılamağa kâfi gelmezse bu gibi yerlerde köy ihtiyar meclisinin köylülere tevzi miktarını gösteren hesap listesine müstenid kararı ve valinin tasvibi üzerine salma miktarının bir misline kadar arttırılmasına Dahiliye vekâletince izin verilebilir.

MADDE 3 — Köyün aylıklı adamlarının ücretleriyle mecburî işlerden başka hiç bir iş için hiç bir nam ve maksadla salma salmamaz. Bu suretle toplanan paralar bu işlerden maada hiç bir yere ve hizmete tahsis olunamaz.

MADDE 4 — Köy ihtiyar meclisi salınacak salmanın nisbet, cins ve mikdarını ikinci kânun ayı içinde tayin ve tevzi cedvellerini tanzim ederek on beş gün müddetle umumun görebileceği yerlere asmak suretile ilân ve hariçte bulunanlara tebliğ eder. Salman salmalarda kanun hükümlerine uygunsuzluk ve nisbetsizlik olduğunu iddia edenler ilân veya tebliğ müddetinin hitamından itibaren on gün içinde itirazlarını köy muhtarına söylerler veya bildirirler, ve müracaatlarını tutulacak deftere yazdırarak ilmühaber alırlar.

Köy ihtiyar meclisi bir hafta içinde itirazlara bakarak kararını vermeğe ve itiraz edenlere bildirmeğe mecburdur. Bu kararlar aleyhine tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde merkez kazasında valiye ve diğer kazalarda kaymakamlara müracaat edilebilir. Bunların verecekleri kararlar katği olup aleyhine Devlet şûrasına müracaat edilemez.

MADDE 5 — Salma kararlarının köy karar defterine geçirilmesi ve tadilatının işaret olunması mecburidir.

MADDE 6 — Salma mükellefiyetini aynen veya nakden ifa edemeyenler bedenlen çalıştırılabilirler.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir,

MADDE 8 — Bu kanunun hükümlerini yürütmeğe Dahiliye vekili memurdur.

MADDE 3 — Hükûmetin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Köy ihtiyar meclisi salınacak salmanın nisbet, cins ve mikdarını ikinci kânun ayı içinde tayin ve tevzi cedvellerini tanzim ederek on beş gün müddetle umumun görebileceği yerlere asmak suretile ilân ve hariçte bulunanlara tebliğ eder. Salman salmalarda kanun hükümlerine uygunsuzluk ve nisbetsizlik olduğunu iddia edenler ilân veya tebliğ müddetinin hitamından itibaren on gün içinde itirazlarını köy muhtarına söylerler veya yazılı bildirirler ve müracaatlarını tutulacak deftere yazdırarak bir ilmühaber alırlar.

Köy ihtiyar meclisi bir hafta içinde itirazlara bakarak kararını vermeğe ve itiraz edenlere bildirmeğe mecburdur. Bu kararlar aleyhine tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde merkez kazasında valiye, diğer kazalarda kaymakamlara müracaat edilebilir. Bunların verecekleri kararlar katği olup aleyhine Devlet şûrasına müracaat edilemez.

MADDE 5 — Hükûmetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Hükûmetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Hükûmetin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Hükûmetin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

12 - V - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>T. F. Sılay</i>	<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>Rana Tarhan</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>
Mu. Mü. V.		Ti. V.
<i>A. Çetinkaya</i>		<i>C. Erçin</i>